WIKIPEDIA

Idioma rayastani

El ***rājasthānī*** o **rayastani** (n'alfabetu devanagari:राजस्थानी) ye una llingua indoaria centroccidental. El rayastani, puramente dichu tien unos 20 millones de falantes en Rayasthán y los estaos vecinos d'India y Paquistán. Si inclúyense, como se fai confrecuencia, dientro del rayastani otres variedaes llingüístiques rellacionaes ente elles les variedaes de marwari que son bien cercanes, entós el númberu de falantes ye d'unos 50 millones.[2] Ye una de les llingües derivaes del antiguu gujarati (tamién llamáu maru-gujar o maruwani), siendo l'otru gran grupu deriváu del antiguu gujarati, el modernu gujarati.

Rajasthani, Rayastani **राजस्थानी / *Rājasthānī***	
Faláu en	India Paquistán
Zona	Rajasthán, Sindh
Falantes	20 millones (2000–2003)[1] 50 millones si inclúyese'l marwari
Familia	Indoeuropéu Indo-iraniu Indo-ariu Central Centroccidental Rayastani-Marwari **Rajasthani**
Estatus oficial	
Oficial en	Rajasthán (Cooficial en Rayastán)
Reguláu por	*Nun ta reguláu*
Códigos	
ISO 639-1	*nengún*
ISO 639-2	raj

Conteníu

Aspeutos históricos, sociales y culturales

Historia

N'antiguu guyarati (tamién llamáu maru-gujar, maruwani o gujjar bakha) (1100 AD — 1500 AD), ye l'antecesor de les variedaes guyaratis y rayastanis, faláu polos gujar de Guyarat y Rayasthán.[3] Los testos d'esi periodu amuesen carauterístiques típiques del guyarati como la diferencia ente formes nominales en casu direutu y en casu oblicuu, la presencia de postposiciones y verbos auxiliares. Amás en dichu estadiu la llingua estremaba trés valores pal xéneru gramatical (como sigue calteniéndose en guyarati modernu). Escontra'l 1300 surdió una forma estandarizada d'esta llingua, que dellos autores prefieren llamar antiguu rayastani occidental, usando l'argumentu de que guyarati y el rayastani nun yeren llingües distintes nesa dómina. El monxu y eruditu janista Hemachandra Suri escribió una gramática forma d'esta llingua mientres el reináu de Siddharaj Jayasinh de la dinastía Solanki de Anhilwara (Patan).

Distribución xeográfica

La mayor parte de les variedaes de rayastani falar nel estáu de Rayasthán anque tamién esisten variedaes en Guyarat, Hariana y el Panyab.

Variantes

Frecuentemente xuntu col rayastani puramente dichu considérense otres variedaes como dialeutos o como llingües rayastaníes rellacionaes, ente elles tán:

- Bagri
- Gade Lohar
- Gujari

- Malvi
- Wagdi
- Lambadi

Estatus oficial

Nel pasáu, la llingua falada en Rayasthán consideróse como un dialeutu d'hindi occidental (Kellogg, 1873). George Abraham Grierson (1908) foi'l primera estudiosu qu'usó la denominación *Rajasthani* pa esta llingua, que primeramente se conocía pol nome de los sos distintos dialeutos. Anguaño, sicasí, la *Sahitya Akademi*, l'Academia Nacional de Lletres y la Comisión de Beques Universitaries d'India reconocer como una llingua independiente. Amás enséñase como tal nes universidaes de Jodhpur y Udaipur. El Conseyu d'Educación Secundaria de Rayasthán incluyó'l Rayastani como materia optativo dende 1973. Dende 1947, munchos movimientos tuvieron promoviendo la so aceptación social en Rayasthán, pero delles persones inda la consideren como un 'dialeutu' del hindi.{{quién|por Más apocayá, el gobiernu de Rayasthán dio-y la categoría de llingua oficial del estáu, anque inda nun esiste una gramática de referencia o un diccionariu modernu basáu nel usu real en Rayasthán,[*ensin referencies*] anque anguaño tase trabayáu nuna gramática descriptica del rayastani.

Comparanza léxica

Los numberales en distintes variedaes rayastaníes son:[4]

GLOSA	Bagri	Dhatki	Gade Lohar	Gujari	Lamani	Marwari	Shekhawati	PROTO-RAJASTHANI
'1'	ek	hɛk	ek	ek	ek	hek	ek	*ek
'2'	do	ɓʌ	be	do	di	ɓy	do	*ɗui
'3'	tin	t̪ʌn	tin	trɛ	tin	tɪn	tin	*tin
'4'	ʧyar	ʧɑr	ʧyar	ʧar	ʧyar	ʧɑr	ʧyar	*ʧʸar
'5'	pãʧ	pʌnʤ	pãʧ	pənʤ	panʧ	pɑnʧ	pãnʧ	*panʧ
'6'	ʧʰɛ	ʧʰʌ	ʧʰəh	ʧʰy	ʧʰo	ʧʰy	ʧʰɛ	*ʧʰa
'7'	sat	sʌt	hat	sət	sat	hɑt	sat	*sat
'8'	aʈʰ	ʌʈʰ	aʈʰ	əʈʰ	ãʈ	ɑʈʰ	aʈʰ	*aʈʰ
'9'	non	nʌw	nəw	nɔ̃	nəw	non	non	*nəw
'10'	dəs	ɗʌh	dɛh	dəs	dəs	ɗəx	dəs	*dəs

Referencies

1. Rajasthani macro-language at *Ethnologue* 16 (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=raj)
2. Census of India, 2001. Rajasthan. New Delhi: Government Press
3. Ajay Mitra Shastri (2005). *Revealing India's past: recent trends in art and archaeology*. ISBN 8173052875, ISBN 978-81-7305-287-3.
4. Indo-Aryan numerals (Y. Chan) (http://lingweb.eva.mpg.de/numberal/Indoeuro.htm)

Enllaces esternos

- Centre for Rajasthani Studies (https://web.archive.org/web/20071118185411/http://www.bastigiri.org/crs/)
- Ethnologue Report for Rajasthani (http://www.ethnologue.com/show_family.asp?xubíi=90927)

Control d'autoridaes	**Proyeutos Wikimedia** · Datos: Q13196 · Multimedia: Rajasthani language (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Rajasthani_language)

Identificadores · GND: 4291123-0 (https://d-nb.info/gnd/4291123-0) · AAT: 300389133 (https://www.getty.edu/vow/AATFullDisplay?find=&logic=AND&note=&subjectid=300389133) · **Diccionarios y enciclopedies** · Britannica: url (https://www.britannica.com/topic/Rajasthani-languages)